

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1201116/3

בבית הדין הרבני האזורי רחובות

לפני כבוד הדיינים:

הרב יהודה שחור – אב"ד, הרב יאיר לרנר, הרב ירון נבון

התובעת: פלונית (ע"י ב"כ טו"ר ישראל צבי בורוכוב)

נגד

הנתבע: פלוני

הנדון: חיוב כתובה לאשה הנמצאת נשאת איידס

פסק דין

רקע-עובדתי

הצדדים נישאו זל"ז ביום 5.4.2017, כדמו"י.

לשני בני הזוג אלו נישואין שניים. לאשה ילדה בגירה מנישואיה הראשונים, לבעל 4 ילדים קטינים מנישואיו הראשונים.

בתאריך 17.3.19 הגישה האשה תביעה לגירושין, תביעה לכתובה בסך 520,000 ש"ח ותביעה למזונות אשה בסך 9,569 ש"ח לחודש.

בכתב התביעה העלתה האשה ע"י ב"כ את הסיבות לתביעה.

האשה טוענת כי הבעל עזב במפתיע את דירת המגורים המשותפת תוך כדי שהיא מנסה להחזיר אותו לביתה, אך ללא הועיל. יחסו הפוגע והמזלזל כלפיה ועזיבתו את הבית גרמו לאשה למאוס בבעל, וכן דינו כמורד. עוד טוענת כי לבעל יש קשר אינטימי עם נשים אחרות וזוהי העילה לפירוק הנישואין.

בתאריך 23.6.19 הגיש הבעל כתב הגנה ובו הוא מפרט ומנמק כי עזב את הבית כי נודע לו שאשתו נושאת בגופה את נגיף האיידס. עוד טוען כי האשה נהגה באלימות כלפיו וכנגד ילדיו הקטינים.

לטענתו, מכיון שהאשה חולה באיידס הרי זה כמום גדול ולכן היא חייבת לקבל גט ואין לה מזונות. מלבד האמור, האשה היא אשה בריאה ויכולה לעבוד וחל עליה הדין של "צאי מעשי ידיך במזונותייך".

על תביעת הכתובה משיב הבעל כי מכיון שלא ידע על מחלת האשה ונאלץ עקב כך לעזוב את הבית אינו חייב לשלם את כתובתה.

ביה"ד קבע לצדדים דיון ליום כ"ב בסיון התשע"ט (25.6.2019).

בדיון שהתקיים במועדו האשה ביקשה שלום בית והבעל ביקש להתגרש.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ביה"ד הבהיר לאשה כי פתחה תיק גירושין, ואם היא רוצה שלום בית עליה לפתוח תיק מתאים.

ביה"ד קבע מועד דיון ליום כ"ה בתשרי התש"פ (24.10.2019).

בנתיים, האשה החליפה ייצוג.

בדיון טענו הצדדים כי ברצונם להתגרש זמ"ז.

ביה"ד החליט כי יוציא פסק דין לגירושין, כהסכמתם.

בעניין תביעת הכתובה טענה האשה שהבעל עזב את הבית אך: "לפני שהוא עזב את הבית היו ויכוחים וכל מיני דברים שהשפיעו, היו יחסי אישות בינינו... הרגשתי מושפלת..."

לעומתה טען הבעל כי האשה:

"התייחסה אלי כמו סמרטוט... היא לומדת ואז מתחילה לצרוח... כשדיברנו... אז היא באה וסיפרה לי שהיא חולה באידס..

ביה"ד: מתי היא אמרה לך את זה?

הבעל: כמה חודשים לפני שעזבתי את הבית, לא הייתי מוכן להתקרב אליה... לא בגדתי באשה הראשונה ולא בה, אני לא אדם בוגדני...

ביה"ד: אחרי שהיא אמרה לך שיש לה איידס עשית בדיקות?

הבעל: אני רצתי לעשות בדיקות...

האשה: אני חולה, אבל המחלה נמצאת במצב אפסי... כי ברגע שבן אדם נוטל כדורים זה לא מסכן אף אחד...

בהמשך הדיון הבעל סיפר שלפני שהתחיל לקיים יחסי אישות עם חברתו (כיום אשתו) עשה בדיקת איידס לבקשתה, מפחד שלה שאולי "היה עם בחורות".

האשה טענה: "אני סיפרתי לו כשהכרנו, אני גילתי את המחלה לפני 2015, אמרתי לו אם אתה רוצה לעזוב את הבית בשביל זה אני מבינה אותך, והוא הלך לבדיקות דם..."

ביה"ד הציג לצדדים להתגרש ולאחר מכן ביה"ד ידון בתביעת הכתובה.

הצדדים הסכימו להצעת ביה"ד והתגרשו זמ"ז בתאריך 3.11.19.

ביה"ד קבע דיון לחקירות הצדדים ביום י"ט בטבת התש"פ (16.1.2020):

ב"כ האשה חוקר את הבעל

הבעל: המחלה התגלתה לי אחרי שאמרתי לה שאני רוצה לעזוב את הבית,

ב"כ האשה: וכמה זמן אחר כך עזבת את הבית?

הבעל: חצי שנה אחרי,

ב"כ האשה: זאת אומרת המשכת לחיות איתה בבית גם אחרי שזה נאמר לך...?

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הבעל: אני חושב שכל מי שמקבל הודעה כזו נכנס להלם תרבות, אדם לוקח לו זמן וקשה לו לעכל את הדברים האלה, ולקח לי זמן...

לשאלת ביה"ד האם בתקופה של חצי שנה (לאחר שנודע לו על מחלת אשתו) היו יחסי אישות, ענה הבעל: "אני לא יכולתי להיות בקרבתה, לא היה יחסי אישות",

לאחר שביה"ד חזר ושאל אם היה יחסי אישות ענה הבעל: "היה במקצת, כי אהבתי את האשה הזו...". ביה"ד חזר והקשה: "אז היה יחסי אישות או לא היה?", ענה הבעל: "ניסיתי להתקרב לא הצלחתי".

בהמשך הדיון שאל ב"כ האשה את הבעל:

"אם נשים דיוק על הזמנים, עזבת את הבית חצי שנה אחרי שנודע לך, חצי שנה אחרי שנודע לך הלכת להיבדק ולא רצת מיד עם הבשורה לבדוק את זה?

הבעל: לא הלכתי לבדוק את זה כי הבן שלי עבר התעללות מינית בבית ספר, כי היו לי בעיות שיותר חשובות מעצמי שזה הילדים שלי והמשפחה שלי...".

בחקירת הבעל את האשה האשה טענה: "אם אני לא טועה סיפרתי לך חודש בערך אחרי שהיכרנו... (מחלת האיידס)... הוא יודע מדצמבר 2015".

ביה"ד הורה לצדדים להגיש את סיכומיהם לביה"ד.

דיון והכרעה

לפנינו כמה נושאים לדיון:

- א. חיוב כתובה לאשה שנמצאת חולת נגיף האיידס.
- ב. מחלוקת הצדדים אם נודע לבעל על החולי לפני הנישואין או אחריהם.
- ג. גם לשיטת הבעל כי נודע לו על החולי אחרי הנישואין, קיימת מחלוקת בין הצדדים אם קיימו יחסי אישות לאחר שנודע לבעל.
- ד. טענת הבעל שהכתובה מוגזמת ולא נכתבה אלא לכבוד.

חיוב כתובה לאשה שנמצאת חולת נגיף

האיידס.

מקור הדין מצינו בדברי הרמב"ם (הלכות אישות פרק ז' הלכה ז')::

"הרי את מקודשת לי על מנת שאין בך מומין ונמצא בה אחד מן המומין הפוסלין בנשים אינה מקודשת. נמצא בה מום אחר חוץ מאותן מומין, אף על פי שאמר מקפיד אני אפילו על זה, הרי זה מקודשת. ומה הן המומין הפוסלין בנשים, כל המומין הפוסלין בכוהנים... ויותר עליהן בנשים, רוח רע, וזיעה... ונשיכת כלב ונעשה המקום דלקת".

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מקור הדין של דברי הרמב"ם היא המשנה בקידושין (נ' ע"א): "על מנת שאין עליה מומין ונמצאו בה מומין אינה מקודשת", וכן בגמרא כתובות (דף ע"ב עמוד ב').

ומפרש המאירי:

"אינה מקודשת כלל והוא שמצא בה אחד מן המומין הפוסלין בנשים, והם כל המומין הפוסלים בכוהנים, ויותר עליהם שמונה, ריח רע, זיעה, ... שאין מום אלא באלו...".

וכך מביא הטור (אבן העזר הלכות קידושין סימן ל"ט):

"אבל קדשה על מנת שאין עליה מומין ונמצאו עליה אחד מכול מומין הפוסלים בכוהנים אינה מקודשת, ויתר על מומין הפוסלין בכוהנים, כגון זיעה וריח הפה וקול עבה ... שכל אלו מבטלין הקידושין אף על פי שאין פוסלין בכוהנים...".

העולה מדברי רבותינו הרמב"ם והטור שדווקא המומים המוזכרים הם מומים המבטלים קידושין וכן המפסידים כתובה.

וראה בבית יוסף שם שהביא שיטת הרשב"ץ שכתב בתשובה על הטוען על אשתו שיש בה מום שהיא משתנת במטה בשעת השינה - אין זה מומין הפוסלים בנשים שלא נזכר בגמרא כלל... ולא תימא דדמי לריח רע וזיעה..., וחלק עליו הבית יוסף וכתב: "ולעניין מה שכתב שאין זה מום, אין דבריו נראין בעיני, דמום גדול זה, וזה דבר פשוט...".

ובדרכי משה (ס"ק ג') מסתפק בזה האם משתנת נחשב כמום או לא, וכתב: "ואף על פי שפשוט למר, לדידי מיבעיא לי...".

ובשולחן ערוך (אבן העזר סימן לט סעיף ד') פסק: "כל המומין הפוסלים בכוהנים פוסלים בנשים, יתר עליהם בנשים... ריח רע, וזיעה, וריח הפה...".

וכן בשולחן ערוך שם (סימן קיז סעיף ד'): "...ונמצא שם מומים ממומי הנשים... תצא שלא בכתובה לא עיקר ולא תוספת...".

ובחלקת מחוקק (ס"ק ה') הביא מחלוקת האם אשה שהיא משתנת במטה אם הוי מום או לא.

וכתב שם הפתחי תשובה (ס"ק ב') בשם הנודע ביהודה (סימן נ"ג) שנשאל:

"במשודכת אשר מחמת חולי ניטל חוש השמע שלה, אם יכול החתן לבטל קישור השידוך... והשיב... אבל בין הנשים אין ספק שזה מום גדול... ואפילו לא נתחרשה ממש רק שצריך לצעוק אליה בקול גדול חשוב מום...".

והביא עוד שם בשם תשובת חוות יאיר (סימן ר"כ):

"באחד שרצה לבטל קישור השידוך מחמת שנודע לו שהכלה יש לה חוטם ארוך יותר מן הראוי... וכתב נראה שאם אין האריכות של חוטם מופלג באופן שרוב בני אדם שוחקין עליה אין בדבריו כלום...".

וכן כתב בהמשך:

"וכתב עוד... אירע מעשה שנודע לבחור שיש לכלתו מום והוא שעיניה סגורות מאוד באופן שאם תרצה לראות מה שכנגדה תוכרח לפתוח עיניה בכוח, ויצא החתן מבית הדין לחופשי חיים, דאף על פי שלא מצינו זה מום בכוהנים... מכול מקום בין בני אדם הוא מום גדול ושינוי רב..., ובהשמטות שם כתב דהוא הדין אם נמצא באשה מום תרנית (חולי שאינה יכולה להריח) אף

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

דבכוהנים לא הוי מום, מכול מקום באשה הוי מום דצריכה להתעסק בתבשילין ולטועמן...".

המורם מדברי רבותינו האחרונים שמומים של בעל או של אשה מוגדרים כמומים, על פי דעת רוב בני אדם האם להחשיב מום פלוני (כחוטם גדול או קושי לשמוע דיבורים) כמום גדול או אין זה מום חשוב ודרך העולם למחול על מום זה.

ומצינו בפד"ר (חלק ה' עמוד 196) פס"ד מאת הדיינים הרבניים ע. הדאיה, י. ש. אלישיב, ב. זולטי זצ"ל שכתבו:

"והנה לדברי הפוסקים הללו דלא דווקא מומים הפוסלים בכוהנים פוסלים בנשים, אלא הם וכיוצא בהם דבר שרוב בני אדם מקפידים עליו הוי מום, וכמו מום במקח כל שהסכימו עליו בני המדינה שהוא מום הוי מום, וכמבואר בחושן משפט סימן רל"ב סעיף ו'...".

והביאו שם עוד שיטות אחרונים שכתבו שמום של אשה שהיה לפני הקידושין ונתרפאה ממנו, אבל יש חשש אולי שיחזור לה החולי הוי מום, וכן הביא שם בשם החת"ם סופר סימן קמ"א:

"כשנתרפאת מהחולי לגמרי ולא נמצא בה אחר נישואיה רק שנודע לו שהיה לה כן בילדותה ונתרפאת, נהי דמכל מקום יכול להוציאה משום אולי תחזור לקדמותה...".

וכן בשו"ת תפארת צבי (אבן העזר סימן ל"ח): "ואף אם תשתפה אם יש לחוש שתחזור לשטותה, יכול לכופה לגרשה...".

וכן הביא בשם אור גדול סימן ה':

"שפיר כתבו הח"מ והב"ש דאף בהיותה נכפית ונתרפאת מכל מקום תצא שלא בכתובה, דמכל מקום הוי מום משום חשש חזרה".

וכך הביא בשם הח"מ (סימן קיז ס"ק יב) ואפשר שכל שהייתה מצורעת אף שנתרפאת קודם אירוסין הוי מום, די ש לחוש שמא תחזור ותהיה מצורעת.

העולה משיטות האחרונים שהגדרה של מום הוא מה שבדעת בני אדם נחשב כמום ולא רק אלו הכתובים בגמרא, וכן הגדרת מום תלויה אם מצב המום הוא הפיך ונתון לשנויים.

במקרה המונח לפנינו אשה שהיא חולה במחלת האיידס אך נוטלת תרופות, ולדבריה היא במצב רפואי טוב ואף הבדיקות מצביעות על כך: "המצב ללא סיכון מוגבר או סיבוכים, ובעצם מדובר על מצב שהוא אפסי לחלוטין, שעם תרופות שהיא מקבלת לא ניתן להידבק מהם (ב"כ הבעל בדיון בפרוטוקול שורות 130-133).

בכל אופן נראה דהוי מום, משני נימוקים:

א. בדעת בני אדם נחשבת מחלת האיידס כמחלה שהיא מחלה שהיא מדביקה את האדם שחי חיי אישות עם החולה, ודעת האנשים היא שלא מוחלים על מום כזה.

ב. אמנם נכון למצב הנוכחי, האשה וב"כ מצהירים לביה"ד שהמצב הרפואי של האשה הוא מצב טוב בגין נטילת הכדורים, אך יכול להיות בעתיד הקרוב או הרחוק שמסיבה כל שהיא תפסיק האשה ליטול את התרופות, או שהם לא ישפיעו על מצבה כפי שהם משפיעים היום, ואז אולי תתפרץ המחלה כבראשונה, ואם כך יש לקבוע כי מחלת האשה נחשבת כמום.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב. מחלוקת הצדדים אם נודע לבעל על החולי לפני הנישואין או אחריהם.

מקור דין זה בדברי התלמוד (כתובות דף ע"ב):

"אמר ליה משנתארסה, משום דאיכא למימר חזקה אין אדם שותה בכוס אלא אם כן בודקו, והאי ראה ונתפייס הוא."

ומפרש שם רש"י (ד"ה אמר ליה): "חזקה אין אדם שותה בכוס אלא כן בודקו, ואפי' כאן היו קודם קדושיך, זה שהכניסה לחופה וזו היא שתיית הכוס בידוע שבדקה ונודע לו וראה ונתפייס".

סברת רש"י היא שאדם שמקיים יחסי אישות עם אשתו כנראה בדק אותה וראה את כל המומים ומחל על כולם.

אולם הבית יעקב (בפירושו לשולחן ערוך אבן העזר סי' קיז סעיף י') מפרש פירוש אחר, וכך כתב:

"לכך נראה לפי עניות דעתי דטעמא דהרמב"ם (המובא להלן) לאו משום דוודאי בדקה בשעת ביאה דהא איכא חזקה דאין אדם מפיס במומין, מנין לנו לחלק בין כניסה ליציאה, רק טעם דהרמב"ם הוא דאף דוודאי לא בדק מכל מקום חייב בכתובה... ולפי זה בביאה שניה, וודאי כיון דאין אדם בועל בעילת זנות, וממילא נתחייב בכתובה בעל כרחיה, דעתו למחול לגמרי התנאי אף לעניין הכתובה שלא יהיה בעילת זנות, והוא פשוט מסברא."

העולה בשיטת הבית יעקב שאין אומרים שאדם בדק את האשה וראה את כל המומים ומחל עליהם, אלא הנימוק שאפילו שלא ידע וראה את כל המומים אנו אומדים את דעתו של האדם שמוחל על כל המומים שיתגלו (אפילו שלא ידע עליהם) כדי שלא תהיה בעילתו בעילת זנות.

וזה לשון הרמב"ם (הלכות אישות פרק כה הלכה ו'):

"בא על אשתו ושהה כמה ימים וטען שמום זה לא נראה לו עד עתה אפילו היה בתוך הקמטים או בכף הרגל אין שומעין לו, חזקה שאין אדם שותה בכוס אלא אם כן בודקו יפה וחזקתו שידע ונתרצה."

וכתב שם המגיד משנה:

"זה נראה שלמדה רבנו ממה שכתב ונתבאר פרק י"א בטענת בתולים שאינו יכול לטעון אותה לאחר זמן, אף כאן כל שחזקתו שידע ולא טען אינו יכול לחזור ולטעון... אבל אם בעל ושהה ולא טען חזקה ידע ונתרצה ושוב אינו יכול לטעון, זה נראה לי לדעתו ז"ל."

ופסק השולחן ערוך (אבן העזר סי' קיז סעיף י'):

"בא על אשתו ושהה עמה כמה ימים וטען שמום זה לא נראה לו עד עתה... אין שומעין לו חזקה אין אדם שותה בכוס אלא אם כן בודקו וידע ונתפייס."

וכך הביא המהרי"ק (פרק קה):

"כי הנראה לעניות דעתי מאחר שנישאת לו ושהתה עמו כמה ימים בשופי שוב אין שומעין לו לטעון על המום, ואפילו התברר שהיה לה קודם הנישואין... אפילו הכי אין שומעין לו, כמפרש טעמא שחזקתו שידע ונתרצה."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

וראה פד"ר (כרך יג עמוד 101) בפס"ד הדיינים האב"ד א. הורביץ, נ. בן שמעון, א. צ. שיינפלד, בבעל שטוען שהאשה סובלת מקרירות מינית ולא נאותה לקיים יחסים עם התובע והבעל עזב את הבית, עוד טוען שהאשה הסתירה ממנו שהיא חולה במחלת הקיבה ונודע לו על כך לאחר הנישואין, ומנגד טוענת האשה שהבעל ידע על כך עוד מלפני הנישואין כי הכירו זה את זה... והיא אף סיפרה לו על מחלתה..., וכתבו שם:

"אשר לטענת מקח טעות שלדבריו האשה הסתירה ממנו את המחלה ונודע לו על המחלה רק לאחר הנישואין, אף אם נתייחס למחלה זו כמום, מאחר והמשיך לחיות עמה שנים לאחר שנודע לו אין לבוא עתה בטענת מום ואף במום שהיה בוודאי לפני הנישואין, כדאיתא בשו"ע אבן העזר סימן קי"ז סעיף .."

ובסוף פסה"ד כתבו:

"בנוסף לאמור נראה לנו מאחר שהכירו זה את זה חמש שנים לפני הנישואין והיו ביניהם יחסים קרובים מאד, אין ספק שהבעל ידע על מחלתה לפני הנישואין..."

והנה במקרה דנן הצדדים הכירו לפני הנישואין ואף חיו ביחד תקופה ארוכה (יותר משנה), וכן אף לדברי הבעל לאחר שנודע לו על מחלת האשה נשאר בבית עוד כחצי שנה, נראה לביה"ד שהבעל ידע גם ידע לפני הנישואין על מחלת האשה, ולכן בתחילת מיד שנוצר הקשר ביניהם הלך הבעל ועשה בדיקת איידס בבית חולים.

והנה מצינו בפד"ר (כרך ג' עמוד 225) בפס"ד הדיינים מ. בן מנחם, י. הדס, ב. זולטי בבעל שתובע את אשתו לגט באמתלא שנודע לו שהאשה לפני הנישואין הורשעה בבית משפט על עבירה של החזקת והנהלת בית בושת בדירתה. וכתבו שם ממה שכתב הרמב"ם (פרק כ"ה הלכות אישות הלכה ב') בדין של מומים שאם היה מרחץ בעיר ויש לו קרובה לבדוק בה אינו יכול לטעון טענת מומים, ואם דרכן להתחבא הרי זה טוען אף במומין שבגלוי, ומסיים שם הרמב"ם "והדברים אלו דברים של טעם הם ואינם גזירת הכתוב".

מדברי הרמב"ם אנו למדים שבהלכת המומים אין כללים קבועים, אלא ביה"ד צריך לדון בהם לפי המצב הנתון של המקרה המובא לפניו, האם הצד שכנגד היה יכול לדעת על המום של בן הזוג או ידע על המום ובשעת הדיון אינו אומר את כל האמת על כך, ולכן כתב הרמב"ם שאין הלכות המומים הם בבחינת "גזירת הכתוב" אלא דברים של טעם וסברא.

וכתב שם הפד"ר הנ"ל:

"מעתה בנידון דידן שכבוד ביה"ד האזורי קבע לעובדא שיש מקום להאמין שהעלימה מהתובע את פרטי העובדות... אלא שעיקר הטענה היא על הבעל שהיה לו לחקור בדבר... אולם לפי עדותו של השדכן הנ"ל הרי באמת הבעל חקר בדבר אלא שרימו אותו שהיא אשה הגונה... ומה שלא חקר הבעל אצל אחרים והאמין לשדכן, הרי כתב הרמב"ם הנ"ל: "והדברים האלו דברים של טעם הם ואינם גזירת הכתוב", ובנידון דידן לפי סיבות העניין שהבעל הוא זקן מופלג, יש להניח שברוב תמימותו האמין לשדכן ולאשה שהיא הגונה..."

ולפי זה במקרה המונח לפנינו שהצדדים מכחישים זא"ז בטענותיהם, הבעל טוען שלא ידע מאומה על מחלת האשה (נגיף האיידס) בזמן החברות ולפני החתונה, ולעומתו טוענת האשה שלפני שקיימו יחסי אישות (לפני החתונה) סיפרה לו על מחלתה ואף הציעה לו להיבדק, ביה"ד מצווה לחקור ולבדוק מהי האמת ועם מי הצדק.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

והנה הבעל סיפר בחקירתו (פרוטוקול הדיון מיום כ"ה בתשרי התש"פ 24.10.19 שורות 130-131): "שלפני שהתחלנו יחסי מין היא אמרה לי לך תעשה בדיקת איידס, יש מקום שאני עשיתי בדיקה, ובהמשך (שורה 137) סיפר הבעל: "היא לא הלכה לעשות בדיקה, אני האמנתי לה...". לשאלת ביה"ד (שו' 140-141): "אז למה היא שולחת אותך פתאום לעשות בדיקה? השיב הבעל: "יש מקרים שבתורות מפחדות שגבר שהיה עם בחורות או נשוי בעבר...".

וכן בדיון ביום י"ט טבת התש"פ 16.1.20 הבעל נשאל בחקירתו:

"אתה אמרת שלפני הנישואין אתה הלכת לעשות בדיקה, שנה ומשהו לפני שהתחתנתם הלכת לעשות בדיקה בבית החולים קפלן לבדיקת איידס, נכון?"

הבעל: כן...".

ובסיכומים שהגיש הבעל כותב (סעיף 2): "גם את מחלת האיידס הסתירה מהבעל עד לששה חודשיים מיום עזיבתו את דירת המגורים...", ואילו בהמשך הסיכומים (סעיף 6) כותב הבעל: "אפילו אם נאמר כי הבעל ידע על מחלת האיידס לפני הנישואין, הרי שניסה להתגבר על המום ולא הצליח...".

מכל דברי הבעל גם בחקירתו וגם מסיכומיו נראה לביה"ד שהבעל ידע גם ידע על מחלת האיידס בתחילת ההיכרות שלו עם האשה ובוודאי ידע לפני החתונה, מי שהולך לבית חולים לעשות לעצמו בדיקת איידס לבקשת האשה, יודע שיש חשש גדול שהאשה חולה במחלת האיידס ויש חשש סביר שנדבק ממנה, ובמקרה המונח לפנינו הבעל לא תמה מה המקום לעשות בדיקה כזו או לחילופין היה מתעקש שגם האשה תעשה בדיקה כמוהו.

הסבר הבעל על דרישת האשה: "שנשים מפחדות מגבר שהיה נשוי בעבר או שהיו לו בחורות" שהוא חולה בנגיף האיידס, וזו הסיבה שהאשה ביקשה שיעשה בדיקה אינם נראים לביה"ד מציאותיים ואמיתיים. מעשים ככול יום שזוג שמכירים וחיים ביחד בבית משותף אינם רצים לבית חולים לערוך בדיקות (למרות שלגבר היו ידידות בעבר וכן לאשה היו ידידים בעבר), ונראה שאין ההתנהגות הזו של עשיית בדיקות בתחילת קשר בין בני זוג היא נורמה מקובלת בין בני זוג אלא דבר חריג ולא מקובל.

וכן בהמשך הסיכומים (סעיף 6) טוען הבעל שאפילו אם נאמר כי הבעל ידע על מחלת האיידס לפני הנישואין, הרי שניסה להתגבר על המום ולא הצליח..., טענה זו היא כעין טענת "מודה במקצת", שהרי אם מעולם באמת לא ידע על מחלת האשה לפני החתונה, היה עומד וצווח וחוזר וצווח על כך בסיכומים על רמאות בנישואין להתחתן עם אשה שהיא חולת איידס והיה שולל אפילו אפשרות קלושה ביותר שידע על כל לפני החתונה, אך הבעל בסיכומים משאיר פתח אפילו קלוש לכך שיש אפשרות שידע על מחלת אשתו לפני החתונה כדבריו: "גם אם ידעתי חשבתי שאוכל לחיות עם זה ולא הצלחתי...".

ולכן נראה לביה"ד שהבעל ידע בתחילת הקשר הזוגי עם האשה עוד לפני הנישואין על מחלת האיידס שבה חולה האשה, וזו הסיבה שהלך מיד לערוך בדיקה לעצמו בבית החולים, ונראים דברי האשה כדברי אמת בטענתה בדיון (פרוטוקול הדיון מיום כ"ה תשרי התש"פ 24.10.20, שורות 175-178): "אני סיפרתי לו כשהיכרנו, אני גיליתי את המחלה לפני 2015, אמרתי לו אם אתה רוצה לעזוב את הבית בשביל זה אני מבינה אותך, והוא הלך לבדיקת דם...".

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

גם לטענת הבעל שנודע לו על מחלת האשה רק לאחר החתונה, יש מחלוקת בין הצדדים אם קיימו יחסי אישות לאחר שנודע לבעל על מחלת האשה.

מקור דין זה הוא בתלמוד (יבמות דף ק"א עמוד ב'):

"מאן תנא דעד תלתין יומין מוקים איניש אנפשיה, אמר רבי יוחנן רבי מאיר
היא, דתניא טענת בתולים כל שלשים יום דברי רבי מאיר, רבי יוסי אומר
נסתרה לאלתר, לא נסתרה אף לאחר כמה שנים".

ומפרש רש"י:

"טענת בתולים: להפסיד כתובתה. כל שלושים יום: דיכול לטעון לא בעלתי
עד עתה."

והנה הרמב"ם (הלכות אישות פרק יא הלכה טו) פוסק כרבי יוסי:

"ועד מתי יש לו לטעון טענת בתולים אם נסתרה מיד, ואם לא נסתרה, אפילו
לאחר שלשים יום".

ובשולחן ערוך (אבן העזר סימן קיז סעיף י') פסק הרמ"א בשם המהרי"ק:

"ואם שהה עמה שלשים יום אינו נאמן לומר שלא בעל"

והקשה שם החלקת מחוקק (ס"ק ח"י) על הרמ"א איך פסק הרמ"א כרבי מאיר היפך כל
הפוסקים שהם פסקו כשיטת רבי יוסי ושכן סתם לעיל סוף סימן ס"ח הרב הבית יוסף כר' יוסי...

אבל ה"בית שמואל" (ס"ק כ') מחזק את שיטת הרמ"א לפסוק הלכה כרבי מאיר וכתב שם
"אבל שהה שלשים יום אז בוודאי לא אוקמיה נפשיה ובעיל ומחיל".

ובביאור הגר"א (אות יב) כתב על דברי הרמ"א: "הוא תמוה דהא קיי"ל כרבי יוסי, וכבר תמה
בח"מ ודברי הב"ש אינם נכונים".

נמצאנו למדים שיש מחלוקת בין הפוסקים אם הלכה כרבי מאיר שאם אשה שהתה עם אדם
שלושים יום ודאי אנו אומרים שהיו ביניהם יחסי אישות, או הלכה כרבי יוסי שהדבר תלוי ועומד
אם התייחדו אז אנו מניחים שמיד היה ביניהם יחסי אישות, ואם לא התייחדו אז אפילו לאחר
כמה שנים יכול להיות שלא היו ביניהם יחסי אישות.

והנה במקרה המונח לפנינו הרי לכולי עלמא גם לאחר שנודע לבעל במהלך הנישואין על
מחלת האשה הרי נשאר בבית המשותף כחצי שנה רק הוא ואשתו, גם שהו ביחד וגם התייחדו
כחצי שנה, ואם כך לפי כל שיטות הפוסקים אנו מניחים בוודאות שהיו בין הצדדים יחסי אישות.

וכן מחקירת הבעל בדיון (פרוטוקול הדיון מיום י"ט בטבת התש"פ 16.1.2020, שורות 39-34) מוכח
שאינו דובר אמת, שהרי בתחילה אמר: "לגבי יחסי אישות היה במקצת, לאחר מכן טען: "ניסיתי

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

להתקרב, לא הצלחתי...", נראה לביה"ד שגם לאחר שנודע לבעל על מחלת האשה היו יחסי אישות בין הצדדים.

זאת ועוד, אם האמת כדברי הבעל שידע על מחלת האשה במהלך הנישואין ובכל זאת נשאר בבית עוד כחצי שנה ולא עזב בבהילות ובחפיזון מיד את הבית כי לדבריו (פרוטוקול הדיון הנ"ל, שורות 85-93): "לא הלכתי לבדוק את זה כי הבן שלי עבר התעללות... כי היו לי בעיות שיותר חשובות מעצמי שזה הילדים שלי והמשפחה שלי, (הבעל מכוון בדבריו על משפחתו שהיו נרקומנים ובנו סבל מהתעללות כפי שהסביר במהלך הדיון), היה מצופה מאדם ששומע הודעה כזו קשה ונוראית שאשתו חולה במחלת האיידס, לא להשאר בבית המשותף שהות ממושכת של כחצי שנה ורק אז להיבדק בבית חולים אם נדבק במחלה, אלא מיד להמלט כל עוד נפשו בו לבית אחר, וכפי שעשה לאחר חצי שנה לדבריו, עקב השפלות של האשה לילדיו.

ואם כן, הרי מוכח הן ע"פ דברי הפוסקים שאדם המתייחד עם אשה כנראה בעל אותה, והן מדברי הבעל במהלך הדיונים, שאפילו לטענתו, שנודע לו על המחלה במהלך הנישואין אבל לאחר מכן (כחצי שנה) קיימו יחסי אישות ביניהם,

יש להניח במקרה דנן שהבעל קיים עם האשה יחסי אישות לאחר שנודע לו על מחלתה, ואם כן ע"פ כלל יסודי בהלכה של "סבר וקיבל", דהיינו אדם שנודע לו על מום כל שהוא של האשה ולאחר מכן המשיך לחיות איתה כבעל ואשה, אנו מניחים שמחל על כל המומים ואינו יכול לבוא לאחר מכן בטענת מומים.

מצינו יסוד הלכתי זה בפד"ר (כרך ז' עמ' 217) פס"ד הרבנים הדיינים ש. ב. ורנר, ע. אזולאי, ח. ג. צימבליסט, שכתבו:

"נוסף לכך טוען ב"כ האשה שאין לדון בעובדה דידן בטענת מומים ומקח טעות, שהרי הבעל חי איתה אחרי שנודע לו על המחלה והכיר את מצבה הקשה, ואף לאחר לידת הילדה המשיך לקיים איתה יחסי אישות במשך תקופה מסוימת, הרי במעשיו אלו הביע הבעל כי מוחל ומוותר על המום והמחלה וסבר וקיבל, דאין מקום לבוא אחר כך בטענת מומים ומקח טעות. וראה חלקת מחוקק בסימן ל"ט סעיף קטן ט' בדברי השולחן ערוך שם וזה לשונו: "מקודשת מספק, נראה דמיירי מיד שרואה את המום מקפיד ואינו חפץ בה, אבל אם שתק כשנודע לו המום, ולא התנה מתחילה, אף דצווח לבסוף הוי קידושי ודאי, וכן כתב הב"ש שם סעיף קטן ט"ז...".

וכך מובא בפד"ר (כרך יד עמ' 14) מאת הרבנים הדיינים הרב הראשי ש. גורן, א. שפירא, ש. מזרחי, שכתבו:

"אבל בנודע לו על המום ולא מיחה וחי איתה גם הלאה פשוט שהוא חייב בתוספת כתובה, וכן כתב לעיל שמוכח מה"בית שמואל" סימן קי"ז שחייב גם בתוספת כתובה, ועיין בצ"צ סימן ס"ז שכתובה כוללת תוספת כתובה...".

וכך הביא הגאון הגדול הרב שאול ישראלי חבר ביה"ד הגדול בספרו (משפטי שאול – פסקי דין סימן יב עמוד צא) שכתב שם:

"אלא שכבוד ביה"ד מביא עוד נימוק שני, שמאחר שהמערער המשיך לחיות עם המשיבה גם כשנודע לו על מחלתה, הרי זה מוכיח שהשלים עם המצב, ושאשר על כן אין כל נפקותא אם הייתה חולה גם לפני כן כיון שסבר וקיבל.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

יסוד הדברים שאם לבעל נודע מהמומים ושתק אינו יכול לעורר טענת מומים מבוררת בשולחן ערוך ונושאי כלים בסימן ל"ט סעיף ה': "המקדש אשה סתם ונמצאו עליה מן המומין הפוסלים בנשים... הרי זו מקודשת מספק..."

וב"בית שמואל" שם סעיף קטן ט"ו: "כתב בח"מ דאיירי מיד כשרואה את המום מקפיד ואינו חפץ בה, אבל אם שותק כשנודע לו המום אף דצווח אחר כך הוי קידושי וודאי..."

וכל שהם קידושי וודאי חייב גם בכתובתה, ושלא כמו בקידושי ספק דפטור מכתובתה, אם מפני שכן עיקר הקידושין האלה אינן אלא מדרבנן, ואם מצד: "המוציא מחברו עליו הראיה" כמבואר בב"ש שם, ולא כן כשהם קידושי וודאי כששותק כשנודע לו, וזה מבואר בסימן קי"ז סעיף י' "בא על אשתו ושהה כמה ימים וטען שמום זה לא נראה לו... אין שומעין לו, חזקה אין אדם שותה בכוס... ובב"ש שם סעיף קטן י"ט כתב: "אין לו טענת מומין ואז אית לה כתובה, גם משמע דהיא מקודשת וודאי... מכול מקום אם שהה מחל לה ואית לה כתובה... והדברים לקוחים מדברי הר"ן בכתובות בסוגיא דנמצאו עליה נדרים או מומים, שכתב שם: "יש לומר דכיון דלהנאתו התנה, אין דעתו שיתבטלו הקידושין מיד, אלא הדבר תלוי עד שידע בנדרים או שיראה במומין, וכל שלא הקפיד בהם מקודשת כדאמר לקמן גבי מומין ראה ונתפייס הוא".

אלא כוונת הדברים שיהיו הקידושין תלויים ועומדים שרק אם יקפיד לכשנודע לו מהם או יתבטלו, אבל אם ישלים איתם יהיו הקידושין קידושין וכן הכתובה שהתחייב בה עם הקידושין (המדובר בר"ן שם הוא גם על הכתובה שכתב לה), דברים אלו הם איפוא היסוד לנימוק של ביה"ד שכיון שגם לאחר שנודע לבעל המשך לחיות עמה הרי שהשלים עם המצב "וידע ונתפייס"...

המורם מדברי כל רבותינו האחרונים המובאים לעיל שבעל שנודע לו במהלך הנישואין על מחלה של האשה והמשך לחיות איתה חיים משותפים לכל דבר, הרי סבר וקיבל ומחל על המום ואינו יכול לטעון אחר כך טענת מומים.

וכן במקרה הנידון שהבעל ידע על מחלת האיידס של האשה במהלך הנישואין (לדבריו) והמשך להתגורר בבית המשותף עוד כחצי שנה, ביה"ד מניח בוודאות שהמשך לקיים יחסים אישות עם אשתו ולכן סבר וקיבל ומחל על מחלת אישתו, ואינו יכול לטעון לאחר זמן טענת מום על אשתו דהיינו שאשתו חולה במחלת האיידס.

טענת הבעל שהסכום הנקוב בכתובה הוא מוגזם ולא נכתב בזמנו אלא לכבוד.

הנה בסוגיה זו נכתבו על ידי בתי הדין פסקי דין רבים ורבו בהם השיטות והדעות, אך נביא על קצה המזלג מקצת דעות של רבותינו האחרונים בנושא הזה.

ראה פד"ר (חלק טו עמ' 211) פס"ד לרבותינו הדיינים שאר ישוב כהן, מרדכי. א. אוריה, ח. ש. שאנן, בכתובה בסכום הנקוב של 240 מליון ש"ח וכן תביעת פיצויים, ודנו שם האם בסכום גדול כזה הוי אסמכתא ואין כוונה להתחייב סכום זה, או לא הוי אסמכתא וחייב לשלם את מלוא

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הסכום. עוד דנו שם האם מה שכתוב בכתובה: "דלא כאסמכתא", מחייב את הבעל בכל סכום הכתובה או שהבעל לא התכוון לכך.

וראה בספר עיונים במשפט (אבן העזר ח"א סי' כד) מאת הגאון הרב ח. ש. שאנן זצ"ל אב"ד נתניה ותל אביב, בנושא כתובה מוגזמת, ודן באריכות האם בעל שכתב כתובה שהיא מוגזמת אכן מתחייב בסכום המוזכר בכתובה, וכן דן שם הרב המחבר האם הבעל יכול יכול לטעון על סכום הכתובה טענת "משטה אני בך", דהיינו שהסכום הכספי בכתובה נכתב בשחוק ולא נכתב ברצינות על ידי הבעל, וכתב שם:

"ויש להגדיר מהי כתובה מוגזמת, ונראה כי כל סכום שאין אדם צופה שיהיה לו בעתיד ומסתבר גם שלא יהיה לו, הרי זה בכלל כתובה מוגזמת, וכל שיש ספק בדבר, נטל ההוכחה הוא על כתף הבעל הטוען שכתובה היא מוגזמת... ודרך משל אם בני הזוג קנו או עומדים לקנות או אפילו חושבים לקנות דירה ששווה מליון ש"ח, וודאי שסכום זה אינו בגדר כתובה מוגזמת..."

והנה הרב הגאון שלמה דיכובסקי חבר בית דין הגדול (בספרו לב שומע ח"א סי' א' פרק ג') דן בהגדרת של כתובה מוגזמת, וכתב שם:

"ואנן עיקר הסמיכות דעת של הכתובה היא על סכום התוספת ולא על עיקר הכתובה שערכו נמוך, על כן יש לקבוע את הסכום הראוי לפרנסת יחיד במשך שנים עשר חודש כמדד ראוי לקביעת סכום הכתובה... הייתי מוכן לסכום של 120,000 ש"ח המייצג פרנסה של 10,000 ש"ח לחודש, סכום נכבד ביותר..."

והנה הראני ידידי הגאון הרב ציון אשכנזי שליט"א, אב"ד רחובות, את פסק דינו שנכתב בעניין זה, והאריך והביא את כל השיטות שנכתבו בנושא כיד ה' הטובה עליו, ובין כל השיטות הביא גם את פסק דינו של הרב יקותיאל כהן שליט"א, אב"ד אשדוד בדימוס, שכתב:

"כיום נפוץ וידוע המנהג שבו רגילים רבים לכתוב "בתוספת הכתובה" סכומים מופרזים אשר מהסכומים הגבוהים ברור לכולם שאין החתנים מתכוונים בהם אלא לכבוד ולייקר בלבד כמו שאפרט להלן, הציבור מבין שהחתן שכתב סכום מופרז זה, שם יהבו בבית הדין אשר לעת מצוא חלילה יקבע את ההתחייבות בכתובתו לסכום ההגיוני, וזאת בשונה מזמנים קדומים, וכפי שנהגו כן בהתאמה בנדוניא..."

והנה בפסק הדין שכתב הרב הגאון ציון אשכנזי היה מדובר בבעל שגדל במשפחה אמידה מאד ולכן כתב הכתובה את הסכום של 54,000,000 ש"ח, וסבר שם הגאון הרב נחום גורטלר, אב"ד רחובות בדימוס, לחייב את הבעל במלוא סכום הכתובה, ורק מחמת ספיקות אחרים חייב שם חלק מן הסכום של הכתובה (26,000,000 ש"ח). וכך כתב שם:

"הנה בהתחייבות סכום גבוה לכתובת אשה לא טענינן אסמכתא כלל, ועיין בתשובת הריב"ש סימן קכ"ז, בתוך דבריו כתב שאין ממון ששווה לערכה של אשה, וגם בסכומים גבוהים ביותר יש מקום לחייב התחייבות שנחתמה על ידי הבעל לפי דברי הריב"ש הנ"ל.

וזכור לי ששאלתי את פוסק הדור הרב י. ש. אלישיב זצ"ל אם אדם התחייב סכום גדול ומוגזם בכתובה אם אפשר לטעון שהתחייבות לא חלה משום גוזמא ואסמכתא, וענה לי גם סכום גדול ביותר אינו אסמכתא שרוצים לגרש אשה שאינה צריכה להתגרש והיא מפסידה את בעל נעוריה..."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ושאלתי את הרב הגאון בנימין בארי בעניין זה ואמר לי שפעם שאל את הרב י. ש. אלישיב, והשיב לי שגם סכום כסף גדול אינו אסמכתא באדם שרוצה להוציא את אשת נעוריו ללא סיבה.

ושאלתי גם את הרב הראשי הגאון הרב אברהם שפירא ואמר לי שבסכומים מוגזמים ביותר רק אז הוי אסמכתא...".

וכשדיברתי עם הגאון הרב נחום גורטלר בנושא כתובה מוגזמת, אמר לי ששמע בשם הרב י. ש. אלישיב וגם הוא עצמו סובר שעד סכום של 1,000,000 ש"ח שבעל מתחייב בכתובה אין דין אסמכתא, והבעל מתחייב חייב לשלם את מלוא הסכום הנקוב בכתובה כמו כל אדם שמתחייב בשטר חוב על סכום כסף שחייב לשלם אותו במלואו.

המורם מכול האמור לעיל שאדם שמתחייב בסכום הכתובה חייב לשלם את מלוא הסכום. (וכן אין טענת "לא ידעתי על מה שחתמתי" כמו שנפסק בדברי הראשונים ובשולחן ערוך שאדם המתחייב בכתובה אינו יכול לטעון שלא הבין במה שהתחייב).

פסק דין

לאור האמור לעיל פוסק ביה"ד כי:

- א. הבעל חייב לשלם לאשתו את מלוא סכום הכתובה והתוספת בסך 520,000 ש"ח.
- ב. התשלום יתבצע בתשלומים חודשיים של 5,000 ש"ח כל חודש, בכל 10 לחודש הלוועזי.
- ג. התשלום יחל להתבצע ממועד תאריך החלטה זו.

הרב יאיר לרנר

לענ"ד ישנם כמה צדדים המצדיקים לחייב כפשרה רק חלק מסכום הכתובה. אחד הפרמטרים הקובעים את זכאות הכתובה, הוא מי אשם בכשלון חיי הנישואין. במקרה דנן היה נתון אובייקטיבי שהוא לכשעצמו יצר בעיות. שאר הבעיות, המריבות והקשיים, הצטרפו לנתון זה, ולא בהכרח שהם היו עומדים כמכשול מצד עצמם. מדובר בנישואין שניים כאשר אין לצדדים ילדים משותפים ויש ילד/ים לכל אחד מהם מנישואיו הקודמים. זה לכשעצמו מערים קשיים בחיי הנישואין וביה"ד שמע בדיון את החיכוכים שנוצרו עקב כך (הבעל טען שהאשה נהגה לצעוק על ילדיו מנישואיו הקודמים).

היותה של האשה חולת איידס, גם אם מדובר בחולי שאינו בדרגה הגבוהה יותר, וגם אם מדובר בתקופה האחרונה, שבה הבהלה מאידס שהיתה בעבר פחתה בהרבה, עדיין יש לה משמעות רבה לגבי הזכאות לכתובה. הדבר בולט במיוחד אם הבעל בעבר לא ידע מכך. יש בכך מחלוקת עובדתית בין הצדדים.

לענ"ד אין לנו הכרעה ברורה בשאלה עובדתית זו, האם הבעל ידע על כך שהאשה חולת איידס. כדוגמא נציין שכשהבעל לטענתו התבקש ע"י האשה להיבדק מאידס, הוא לא ביקש מהאשה שתבדק אף היא. לכאורה זה נשמע כטיעון חלש. אם הבעל לא ידע שהאשה חולת איידס,

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מדוע הוא לא ביקש מהאשה בדיקה הדדית. אך יתכן והבעל היה מעט תמים וחשב שבקשת האשה נובעת מכך שלגברים ישנה תדמית יותר משמעותית בהרבה מהנשים, ולפיה בעיקר הגברים מבצעים פעילויות מיניות מזדמנות שמעלות את החשש להידבק באידס. זה אולי מסביר את טענתו שהיה תמים ולא ביקש מהאשה להבדק אף היא באידס.

אולם הטעם העיקרי שבגינו יש לענ"ד לפשר ולחייב סכום חלקי ביותר בגין הכתובה, הוא גובה סכום הכתובה, יחסית למצבו הכלכלי של הבעל, מדובר בסכום כתובה של מעל לחצי מיליון ש"ח, זהו סכום גבוה יחסית אך עדיין סכום סביר לגבי גברים במצב כלכלי בינוני. במקרה דנן, מדובר בבעל שגם בתקופת החתונה וגם כיום הוא נמצא במצב כלכלי נחות ביותר וזה לכשעצמו סיבה לפשר בגובה סכום הכתובה.

וכאשר בנידון דין מצטרפים לכך הצדדים הנוספים שהבאנו לעיל, ודאי הוא שיש לחייב רק סכום חלקי ביותר בגין הכתובה ואף סכום זה יש לבצעו בתשלומים.

בשקלול כל הנ"ל נלע"ד שיש לחייב את הבעל בגין הכתובה בסך של 120,000 ש"ח בתשלומים חודשיים של 1,000 ש"ח לחודש.

הרב יהודה שחור – אב"ד.

העובדות וטענות הצדדים

הצדדים הכירו טרם הנישואין וחיו כשנה ביחד בדירה אחת. לאיש 4 ילדים מנישואיו הקודמים, ולאשה ילדה אחת ג"כ מנישואיה הקודמים.

בתאריך 5.4.17 נישאו כדמו"י, ולהם אין ילדים משותפים.

לאחר כ 20 חודשים, בתאריך 13.9.18, עזב האיש את דירת המגורים, לאחר שכחצי שנה קודם לכן לאחר שגררו בחדרים נפרדים, הודיע לה שרוצה לעזוב את הבית.

האיש הגיש בקשה ליח"ס לפגישת מהו"ת. בתאריך 19.12.18 התקיימה פגישה ולא הוגשה תביעת גירושין על ידי האיש.

בתאריך 17.3.19 הגישה האשה תביעת גירושין, ובתאריך 2.11.19 התגרשו.

טענות התובעת - האשה

1. לאחר כשנה וחצי מנישואי הצדדים האיש עזב במפתיע את דירת המגורים. האשה ביקשה מהאיש שיחזור הביתה והוא סירב. האשה הייתה חפצה בכל מאודה לחיות בשלום, וניסתה לדבר על ליבו, דיברה עם חברים משותפים, ובני משפחתו, והוא עמד בסירובו, וטען שהוא מבולבל ונדרש לו זמן מול ילדיו, במשך הזמן התנהלות של האיש הסלימה, והוא מחק את האשה מחשבון הפייסבוק המשותף ואף שינה את הסטטוס שלו ברשתות החברתיות לגרוש, והתעלם מקיומה.

2. לסיכומי האשה, מצורף תמליל שיחה שהתקיימה עם האיש בתאריך 30.9.18. וכן ציטוטים מהתכתבויות בווצאפ מ - 8.19 שלטענתה מחזקים את גירסתה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

3. האישה פתח בקשה ליישוב סכסוך, הצדדים נפגשו ביח"ס ושם הודיע לה האישה שרצונו להתגרש וסירב להצעתה של האישה לפיה יקבלו טיפול לשלו"ב. התיק נסגר והאישה לא הגיש בקשה לגירושין. לאור התנהגותו של האישה נאלצה האישה להגיש לבית הדין תביעת גירושין, ותובעת כתובתה בסך 520,000 ש"ח.
4. לטענת האישה שהאשה חולה במחלת איידס, משיבה האישה שהאישה ידע זמן רב לפני שנישאו עוד מ-12.2015 שהאשה נשאית של נגיף HIV ולכן בקשה ממנו להבדק, ונמצא שאינו נושא את הנגיף. גם לשיטתו שהוא ידע רק חצי שנה לפני שעזב את הבית, הרי האישה מודה שבמשך החצי שנה "היו במקצת יחסי אישות", "ניסיתי להתקרב אבל לא הצלחתי". לטענתה, כשעזב והשאיר מכתב פרידה, לא הזכיר את המחלה כגורם לפרידה רק טענות של יחס לא טוב כלפיו כלפי ילדיו. האישה ידע כל השנים שהאשה נוטלת כדורים.
5. הצדדים נסעו לחו"ל ב 4.18 לאחר שהודיע לה שעוזב את הבית.
6. האישה טוענת שנתנה יחס טוב לאיש וילדיו.
7. עד למתן הגט ביקשה שלו"ב והאישה סירב ולכן בלית ברירה ביקשה להתגרש.

טענות הנתבע - האישה

1. האישה היא שתבעה גירושין, בקשתה לשלום בית לא היתה כנה. וטענה שהאישה "מאייס עלי" ואיבדה אמונה להמשך הנישואין.
2. האישה עזב את הבית עקב מריבות בלתי פוסקות, והתייחסות מחפירה ומשפילה של האישה כלפיו וכלפי ילדיו מנישואין קודמים, עד שמחמת כך נאלץ לישון בסלון. ואף לאחר שהודיע לה שהוא עוזב את הבית, במשך חצי שנה נשאר בבית, ולאחר מכן עזב את הבית.
3. האישה נשאית נגיף HIV (איידס). האישה טוענת שהאשה הסתירה את מחלתה כל השנים שהיו ביחד, ושלא ידע ממחלתה קודם הנישואין, ורק כשהודיע לה שרוצה לעזוב את הבית היא סיפרה לו שהיא חולה, ועזב לאחר חצי שנה, הסיבה שלקח לו זמן עד שעזב את הבית היא: "בגלל שנכנסתי להלם תרבות, לקח לי זמן, לא ידעתי מה לעשות עם עצמי".
- מחלת איידס היא מחלה מין מדבקת ולא מאפשרת לקיים יחסי אישות, וגם האישה נמנעת לקיים איתו יחסי אישות בגלל המחלה. ואפשר לחייבה בגט ובודאי שאין לחייבו בכתובה.
- עוד טוענת, שאף אם ידע מהמחלה שלה, אומרים סבר וקיבל רק במום קטנה ולא במום גדול.
4. סכום הכתובה מופרז, מצבו הכלכלי בעת הנישואין היה קשה מאוד והאשה ידעה מזה והכניסה אותו לביתה, והוא לא התכוון בסכום הכתובה רק לכבוד ולפאר, חיוב סך הכתובה הוא גם מעבר ליכולתו הכלכלית כיום, גם אם יפסקו שהוא חייב הכתובה, יש לחייבו רק את הסכום המינימלי של 120,000 ש"ח. הבעל טוען שהוא משלם מזונות לילדיו סך 3,800 ש"ח לחודש, ויש לו חובות וכיום גר במחסן בעבודה.
5. אין להשתמש בתמליל השיחה והודעות הווצאפ שצירפה האישה, בגלל שלא הוגשה כחומר ראיתי בזמן הדיון, והוקלטה לאחר שהאשה הגישה את התביעה לגירושין, האישה יזמה והקליטה שלא בתום לב כדי להוכיח את גירסתה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מום שיכול לבדוק לא יכול לטעון טענת מומים

האיש טוען שאין לחייבו כתובה בגלל שהאשה חולה במחלת איידס מלפני החתונה, והוא לא ידע מזה רק כשהודיע לה שרוצה לעזוב את הבית היא סיפרה לו שהיא חולה.

ראשית, האיש טען בבית הדין שלפני החתונה האשה בקשה ממנו להבדק אם הוא נושא את נגיף האיידס. ויש לתמוה מדוע הוא לא ביקש ממנה גם להיבדק, וכי מחלה זו שכיחה אצל גברים ולא אצל נשים?! והלכה פסוקה, שכל היה יכול לברר קודם הקידושין אם יש להאשה מום כגון מום שבגלוי, לא יכול לטעון טענת מומים. ורק במום שבסתר יכול לטעון שלא ידע. וגם במומים שבסתר אם יש אפשרות לברר כגון שיש מרחץ בעיר ששם המום גלוי לעיניים, ולא בירר ובדק על ידי קרובים, אמרינן שסבר וקיבל, ומה שלא בירר כי דלא איכפת לו מהמום. וכ"פ השו"ע (סי' קיז ס"ה) וז"ל:

"אם יש מרחץ בעיר והיו לו קרובים שם, אינו יכול לומר לא ידעתי מומין אלו, ואפילו מומין שבסתר, מפני שהוא בודק ע"י קרובותיו וחזקתו ששמע ונתרצה. ואם אין שם מרחץ, או שלא היו לו שם קרובים, טוען במומין שבסתר. ... אבל במומין שבגלוי אינו יכול לטעון, שחזקתו ששמע ונתפייס."

נכון להביא כאן את דברי הרמב"ם (פכ"ה הלכות אישות ה"ב) שלאחר שהביא והרחיב בהלכה המוזכר, מסכם את הדברים כותב "דברים אלו דברים של טעם הם ואינם גזירת הכתוב".

מבואר מדבריו שעלינו לבדוק כל מקרה לגופו, האם ניתן לעלות על הדעת חשש כזה, או אם ניתן לבדוק זאת, ודור דור ודורשיו. ואכן אם האשה לא הייתה מבקשת מהאיש שילך להבדק אם הוא נושא את הנגיף, מסתבר שלא היה צריך לחשוש אולי האשה חולה, וכמו שכל זוג שמתחתן לא בודקים לפני החתונה האם הם בריאים, ודומה ל"מומים שבסתר" שיכול לטעון טענת מומים. אבל במקרה שלפנינו, מאחר שהאשה העלתה חשש כזה ושלחה אותו להבדק, היה עליו לחשוש שמא היא לא בריאה ולדרוש שגם היא תבדק, וכל שלא בדק ידו על התחתונה. וכן מבואר בדברי הפרישה (סי' לט אות יט) שכתב:

"דאף אם היא אינה רגילה לילך למרחץ אפילו הכי אמרינן דסביר וקיבל משום דכיון דשאר בנות רגילות לילך למרחץ והיא אינה הולכת הוה ליה לשום לבו על הדבר דשמא משום מום שבה היא מונעת עצמה מלילך וכיון שלא שם לבו לחקור אחר זה אמרינן דסבר וקיבל אף אם יהיה בה מום".

דהיינו שאף שקיים חשש נסיבתי, מדוע נמנעת מללכת למרחץ, זה מעלה סבירות שסבר וקיבל.

וע"פ זה פסק הגאון רבי נ. בן שמעון שליט"א בפד"ר (כרך יג עמ' 47):

"ולפי זה בנדון דידן שכאמור הפסיקה את הלימודים ולא חזרה ללמוד כדרך כל בנות העיר שרגילות ללמוד, הרי שעליו היה לחקור ולשאול וכיון שלא עשה כן נאמר שסבר וקיבל ואינו יכול לטעון טענת מומים."

וע"פ פד"ר (כרך ג עמ' 227).

על אחת כמה וכמה, שהאיש הלך להבדק והיה יכול לבקש שגם האשה תיבדק, ולא ביקש, יש כאן יותר מחוסר אכפתיות, אלא אומדנא שידע שיש לה חולי שאין בו סכנה לחיים משותפים, וסבר וקיבל.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הרושם המתקבל במקרה שבפנינו

ראשית דבר, מצבה הרפואי נכון להיום הינו כך: האשה נושאת נגיף HIV ברמה נמוכה מאוד רק כ-20% עותקים למ"ל, ואין חשש שהנגיף יתגבר ותחלה המחלת האיידס, למעלה מחמש שנים יש שליטה מלאה בנגיף, ומצבה כיום מצוין, בתנאים מסוימים יכולה ללדת ילדים בריאים (ישנם חוות דעת רפואיות ולפיהם, אשה ברמה שעומס הנגיף שלה כ-20%, סכנת הדבקות העובר הוא פחות מ-0.5%). וכך עולה בפנינו מסיכום ביקור בבית החולים מתאריך 25.6.19 שהציגה האשה בפנינו. כך כותב דר' א. ד.:

"הגב' מ. נשאת HIV, בבדיקות המעבדה האחרונה שלה CD4 שלה 760 לממ"ק ועומס נגיפי קטן מ-20% עותקים למ"ל. למעשה שליטה מלאה בנגיף והוא בלתי מזוהה מעל לחמש שנים מאז החל הטיפול ... בס"ה מרגישה טוב, עובדת, ללא טיפול נוסף או תופעות לווי. ... מבחינת HIV מצבה של מריה מצוין ללא סיכון מוגבר לזיהומים או סיבוכים אופוטוניסטים. נצרך המשך טיפול ומעקב ... מקבלת טיפול תרופתי GENDERVRA 1 פעם ביום."

אולם מעיון במכלול הנסיבות, בחומר המצורף, ומטענות הצדדים, מתקבל הרושם, שסיבת הגירושין לא נעוצה במחלתה של האשה אלא במריבות שהיו בין הצדדים, וסביר להניח שהאיש ידע אף ידע על מחלתה של האשה במהלך הנישואין, שמא גם קודם לנישואין, ושהיא לא מסוכנת לבריאותו, והסכים לכך, וכפי נראה הכל סיפור כיסוי לבקשתו להפטר מחיוב הכתובה.

1. הצדדים חיו ביחד למעלה משנתיים וחצי. האשה סיפרה שהיא לוקחת כדורים כל יום והאיש אמר (ראה בפרוטוקול מתאריך 16.1.20, שורה 110): "ידעתי שהיא לוקחת כדורים היא אמרה שזה ויטמינים", לא מתקבל על הדעת שראה שלוקחת כדורים דבר יום ביומו וחשב שזה ויטמינים.
2. האיש אמר שבגלל המריבות הרבות שהיו בבית והסבל הרב שלו ושל ילדיו הוא החליט לעזוב את הבית, וכשהודיע על כך לאשה, האשה סיפרה לו שהיא חולה במחלת האיידס. הרי שיש לנו הודאת בעל דין שהסיבה שבגללה החליט לעזוב את הבית היו המריבות ולא בגלל המחלה של האישה. ולכן סביר להניח שהאיש ידע שמצבה הרפואי של האישה "מצוין" וכבר למעלה מחמש שנים (דהיינו עוד קודם שנישאו) יש לה שליטה מלאה בנגיף, ושאין סכנה לחיות איתה חיי אישות.
3. לשאלת בית הדין, האם היו יחסי אישות ביניהם לאחר שנודע לאיש שהאשה חולה? השיב (ראה פרוטוקול מתאריך 16.1.20, שורה 34-37): "היה במקצת כי אהבתי את האשה הזאת", ועוד אמר: "ניסיתי להתקרב אליה ולא הצלחתי", הרי שבפנינו הודעתו שקיימו יחסים מרצונו, ואפילו ניסה מיוזמתו לקיים איתה יחסי אישות ולא הצליח. אם כדבריו שהוא לא ידע שהיא חולה ורק לפני שרצה לעזוב נודע לו ממצבה הרפואי, איך עלה בדעתו לקיים עימה יחסי אישות, כשידוע לכל שעיקר הסכנה להדבקות במחלת האיידס זה בקיום יחסי אישות.

כל הנתונים הנ"ל מחזקים את טענות האשה, שהאיש ידע על מחלתה בטרם הודיע לה על עזיבתו את הבית, והמריבות הרבות הם הסיבה האמיתית לרצונו להתגרש, ובמידה מסוימת תומכת בטענת האשה שהיא סיפרה לו עוד קודם הנישואין שהיא נשאת של נגיף ה HIV. דברינו

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מקבלים יתר תוקף לאור חוות הדעת של המומחה שמצבה של האשה בשליטה ואין חשש להדבקות, והאיש סבר וקיבל. ועיין עוד בפד"ר (כרך יג עמ' 106) שכתבו: "זוג שחיו זמן רב לפני הנישואין והיו ביניהם יחסים קרובים ביותר אין ספק שהבעל ידע על מחלתה לפני הנישואין".

טענת מומים לאחר שקיימו יחסי אישות

ולכאורה גם אם נקבל את גרסתו של האיש שהוא לא ידע מהמחלה בכל התקופה שחיו ביחד, ורק כשהודיע לה שרוצה לעזוב את הבית האשה סיפרה על כך, אין בזה כדי לפוטרו מחיוב הכתובה.

כפי שביירנו לעיל, האיש הודה שקיים יחסי אישות עם האשה לאחר שנודע לו מהמחלה, כשהשיב "היו במקצת" יחסי אישות, ו"ניסיתי להתקרב ולא הצלחתי" במקרה כזה לא יכול לטעון טענת מומים.

והנה פסק שו"ע (סי' קיז ס"י):

"בא על אשתו, ושהה כמה ימים, וטען שמום זה לא נראה לו עד עתה, אפילו היה בתוך הקמטים (פירוש כגון תחת בית השחי ותחת הדדים וכדומה) או בכף הרגל אין שומעין לו, חזקה אין אדם שותה בכוס א"כ בודקו וידע ונתפייס".

ומקור ההלכה מדברי הרמב"ם (פכ"ה הלכות אישות ה"ו).

ובביאור דברי הרמב"ם כתב המגיד משנה דבעינן "בא עליה ושהה", וביאר הב"ש (סי' קיט) שאפילו אם בא עליה אם טוען שלא ידע המומין טענתו טענה א"כ בא עליה ושהה א"כ אז אמרינן בוודאי ידע המומין. ודעת הכסף משנה כיון שחזקה אין אדם שותה בכוס א"כ בודקו אפילו טען טענת מומים אחר שבא עליה, אין שומעין לו ולרווחא נקט שהה. (ונחלקו בגדר החזקה שבודק במומין, לדעת המ"מ יכול להיות שבודק לאחר שבועל ולכן אם שהה ודאי בדק ונתפייס, ולדעת הכ"מ בודק לפני שבועל וכיון שבעל נתפייס). ודעת השלטי גיבורים שאפילו בא עליה ושהה טענתו טענה שחזקה אין אדם מתפייס במומים.

וא"כ יש מקום לומר בנדון דידן שאיש ידע על מחלתה של האשה, וקיים עימה יחסי אישות, הרי שידע ונתפייס במומים. לדעת הכסף משנה כיון שקיימו יחסי אישות ולדעת ה"ה אפילו לא קיימו יחסי אישות כיון ששהה ודאי שמחל.

אולם נראה לומר שדין זה שחזקה 'אין אדם שותה בכוס א"כ בודקו וידע ונתפייס' נאמר דוקא אם שהו יחד זמן ממושך על דעת לקיים יחסי משפחה, שאז יש סבירות לומר שאע"פ שיש חזקה שאין אדם מתפייס במומין, אם קיימו יחסי אישות וחיו יחד, חזקה שהתפייס במומים. אבל אם קיימו יחסי אישות מספר פעמים בודדות אפילו שהיו לרצון האיש, אין לנו אומדנא שרצונו להתפייס ולמחול על המום, אלא יצרו תקפו. ובמיוחד שכל זה התרחש כשהם גרים בחדרים נפרדים והוא מודיע לה שהוא עוזב את הבית, ודאי שאין לראות בכך מחילה על המום.

עיין בפד"ר (כרך יג עמ' 104) שדנו במקרה שהמשיכו לחיות שנים רבות לאחר שנודע לו על המום, אם זה נחשב כמחילה על המום.

וכן מבואר מביאור האור גדול לדברי השו"ע מדוע צריך "בעל ושהה", שכל שבעל אמרינן שאדם בודק במומים, אלא שטענת מומים מתקבלת גם לאחר שנים רבות, אולם אם המשיכו לחיות יחד אמרינן שהתפייס ומחל על המום.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

וכן מבואר בשו"ע (חור"מ סי' רלב ס"ג) וז"ל:

"המוכר לחבירו קרקע או עבד או בהמה או שאר מטלטלים, ונמצא במקח מום שלא ידע בו הלוקח, מחזירו אפילו לאחר כמה שנים, שזה מקח טעות הוא, והוא שלא ישתמש במקח אחר שידע במום. אבל אם נשתמש בו אחר שראה המום, ה"ז מחל ואינו יכול להחזיר."

ועפ"ז מבאר בשו"ת אור גדול (סי' ה' אות יד ד"ה ע"כ) שמ"ש השו"ע (סי' קיז ס"י): "בא על אשתו, ושהה כמה ימים, וטען שמום זה לא נראה לו עד עתה, או בכף הרגל, אין שומעין לו, חזקה אין אדם שותה בכוס אא"כ בודקו וידע ונתפייס". עכ"ל. שנתקשו המפרשים למה כתב השו"ע ושהה כמה ימים, עיין בית שמואל (ס"ק יט) מ"ש ליישב. ולדעתו:

"כיון שנתוודע לו מהמומים בביאה ראשונה ואח"כ שהה עמה עוד ונשתמש עמה שוב אינו יכול לטעון, ואפשר דאף אם לא בעל עוד רק דשהה עמה ונותן לה מזונות מכלל שרוצה להשתמש עמה עוד ולהחזיקה אשה, וכיון דשמש עמה אחר שידע מהמום או דחזינן שרוצה לשמש עמה שוב אינו יכול לטעון, כמו במקח בשמש אחר שידע מהמום, והוי ממש דין אשה כדין מקח, דבתרווייהו בנשתמש אחר שידע מהמום אינו יכול לטעון עוד דבוודאי מחל, והטעם דכיון דאם איננו מתרצה אסור לו להשתמש במקח דהוי גולן חזקה שנתרצה, וכן באשה, ומהאי טעמא העלו האחרונים בחור"מ סי' רל"ב באם הוא דבר שרשאי להשתמש בו כגון שא"א להחזיר והוא דבר שעושה ואוכל, דאף לאחר השימוש יכול לטעון טענת מומין... ודנהי דשהה ונשתמש בה ראייה דמחל לעניין כתובה וחיובי ממון... עכ"ל."

וביאר דבריו, שיש לדמות דין מום במקח לדין מום באשה, שכמו שבמום במקח, אם שהה בגלל שלא יכול להחזירו לבעלים והוא דבר שעושה ואוכל, השימוש לא מוכיח שהתפייס במום (ראה נתיבות המשפט ס"ק א'), או כשהיה אנוס להשתמש בו, כגון שקנה סוס וראה המום בדרך והיה מוכרח להשתמש כדי להגיע למקומו (ראה אורחות משפט הובא בפ"ת ס"ק א), וכן אם הודיע למוכר שרצונו לבטל את המקח מחמת המום ואח"כ השתמש בו, שכתב המחנה אפרים (דיני הונאה סי' ה') דלא אמרינן שמחל על המום, כך במום באשה - רק כשחיו יחד וכוונתו מוכחת שרצונו למחול על המום בגלל שחיי הנישואים חשובים לו (מכל סיבה שתהיה), ושהה עמה על דעת להמשיך לחיות כנישואים על אף המום, אמרינן שהתפייס במומים. אבל במקרה שבפנינו כוונתו הייתה לעזוב את הבית הייתה ידועה לאשה, והיא מנעה ממנו מספר פעמים לעזוב את הבית, והם גרו בתדרים נפרדים עוד כחצי שנה, אין הוכחה בכך שקיים איתה יחסי אישות שהתפייס במומים, אלא יצרו תקפו.

ועיין בפד"ר (כרך ד' עמ' 216) מהגרש"י אלישיב זצ"ל (והסכימו עימו הגאונים הרב ע. הדאייא והרב ב. זילטי זצ"ל), והובא בקובץ תשובות ח"ב (סי' עו עמ' קכו), בנדון שלאחר שנודע לבעל שהאשה לא יכולה להוליד, הגיש תביעת גירושין לבית הדין. ולאחר זמן, הסכימו לנסות עוד שנה ואם תוך הזמן לא תלד הם יתגרשו. ומכיון שלא נפקדה בתוך הזמן טוען הבעל שהוא לא חייב לה כתובה ותוספת כתובה.

וכתב הגרש"י זצ"ל וז"ל:

"לפיי"ז נראה דאם חי אתה לאחר שנודע לו מהמום זמן ממושך כבעל ואשה, גם כתובה בעי למיתב לה ומדין חזקה זו דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות... ולפיי"ז בביאה שניה ודאי כיון דאין אדם בועל בעילת זנות על כרחך מיכון הבעל בביאה שניה לשם נישואין שלא יהיה בעילת זנות וממילא נתחייב בכתובה, דע"כ דעתו למחול לגמרי התנאי אף לענין כתובה שלא יהיה בע"ז..."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אמנם נראה שעם כל זה - אין לנו יסוד לחייבו אלא בעיקר כתובה ולא בתוספת כתובה, הואיל וכל יסוד החיוב הרי מבוסס על חזקה של אין אדם עושה בעילתו בע"ז. ולכן במקרה וחי אתה - לאחר שנודע על קיום המום - זמן ממושך, יש להניח שגם בנוגע לכתובה אינו עומד על תנאו. ואי משום הא, אין צורך שיוותר על תנאו אלא בנוגע לחיוב עיקר הכתובה שע"ז נאמרו (כתובות נ"ד), כל הפוחת לכתולה ממאתיים ולא למנה ממנה הרי זו בעילת זנות. אבל מנלן שוויתר על תנאו גם בנוגע לתוספת כתובה."

העולה מדברי הגאון הרש"י אלישיב זצ"ל שהדבר פשוט שאם חיו כפרודים בחדרים נפרדים, ודעתו הייתה לעזוב את הבית, אין לחוש שקיימו יחסי אישות פעמים בודדות, ולא אמרינן שבעל לשם קידושין. אלא שבמקרה הנ"ל "חיו זמן ממושך כבעל ואשה" על דעת שיבדקו אם יכולה ללדת, יש לומר שזה יוצר חזקה שבעל לשם קידושין כדי שלא יהיה בעילת זנות, ומכורח הנסיבות התחייב לה עיקר כתובה ולא תוספת.

ואכן אם האיש היה יודע מהמום והיה ממשיך לחיות עם האשה חיים ממושכים כבעל ואשה וללא הגבלת זמן היה מתחייב לה כתובה ותוספת כתובה, שבכה"ג אמרינן שמחל על המום מעיקרא, וכן מבואר בדברי הרב אלישיב זצ"ל בסוף התשובה (עמוד 224) שכתב וז"ל:

"אבל מה שטען אבי הבעל בבית הדין האזורי בישיבה הראשונה, אני הלכתי אתה לבית החולים קפלן והרופא אמר שלא יועילו לה, זה טעון בירור מתי הלכו לרופא ואם גם לאחר קביעת הרופא שהיא ולא הגיש תביעה לבית הדין, כי אז י"ל דסביר וקביל, ויש לה כתובה עיקר ותוספת." עכת"ד.

וכ"כ הגר"א שפירא זצ"ל, הובא בפד"ר (כרך יד עמ' 13) ובספרו ברכת אברהם ח"א (סי' יג אות ו) שכל שמצא מומים ואע"פ כן המשיך לחיות לגור עמה הרי מוכח שלא איכפת לו כלל מהמומים... והוא מסוג האנשים שלא קפדי במומים והוא המשיך לחיות עמה שנים רבות... אלא שרוצה באמת שתשאר אשתו ופשיטא דכל מה שכתב בכתובה הוא חייב בה.

העולה ממה שנתבאר, שלפי גרסתו של האיש שלא ידע מהמחלה קודם הנישואין ונודע לו רק כשרצה לעזוב את הבית אע"פ שקיימו יחסי אישות אין לראות בזה שהתפיס במום והתכוון למחול על מחלתה.

טענת סבר וקיבל במום גדול

ובאשר לטענתו שבמום גדול לא אומרים סבר וקיבל. מום גדול נחשב כשהוא מתפתח לרעה ויש סכנה לחיות כך, ולא כשהמצב משתפר, והחיים מעידים על כך שלאחר שעזב את הבית נבדק ונמצא שאינו נושא את הנגיף HIV ולא נדבק ממנה עד היום. וכפי שכתב הרופא המטפל שבחמש שנים האחרונות מצבה מצויין. וכ"כ החלקת מחוקק (סי' קיז ס"ק יט) שבנכפית לא מועיל טענת מחילה משום שיש סכנה בדבר. וכן במקרה שלא יכול לחיות איתה מחמת המום.

תביעת הגירושין של האשה האם היא עילה להפסד כתובה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כאמור לעיל ההתרשמות במקרה הנדון בפנינו, שטענתו של האיש לחולי של האשה היא לא העילה האמיתית לרצונו של האיש להתגרש, מכיון שהאיש ידע מהחולי עוד בהיותם ביחד ולפני שחל המשבר האחרון שהודיע בו על עזיבת הבית, "וסבר וקיבל", אלא שעל סמך אומדנות אלו אין בכוחינו לחייב כתובה, והדין נשאר בספק.

האשה פתחה בבית הדין תביעת גירושין. ובדיון הראשון בתאריך 25.6.19 אמרה האישה שרצונה בשלום בית, והאיש – הנתבע אמר שהוא רוצה גירושין. בית הדין העיר לאשה שבפנינו יש תיק תביעה לגירושין ואם רצונה בשלום בית עליה לפתוח תיק בהתאם (פרוטוקול הנ"ל שורה - 37), ובזה נסתיים הדיון.

בתאריך 24.10.19 התקיים דיון שני, ושוב בתיק 'תביעת גירושין', ולשאלת בית הדין אמרה האישה שהיא 'מבקשת להתגרש' והאיש אמר שהוא 'רוצה להתגרש' (פרוטוקול הנ"ל שורה 7-8). ובתאריך 3.11.19 הצדדים התגרשו.

כפי המונח בפנינו האשה תובעת גירושין, ועלינו לבחון האם האיש מחויב לשלם כתובה כאשר האשה תובעת את הגירושין. ולכאורה י"ל שהאיש לא חייב לשלם את כתובתה, שהרי תקנת הכתובה הייתה 'שלא תהא קלה בעיניו להוציאה' ובמטרה למנוע מהבעל לגרשה בעל כורחה, ולא כאשר האשה מבקשת להתגרש.

ועיין בדברי הרמ"א (סי' סו ס"ג) שכתב וז"ל:

"עייין לקמן סי' קע"ז (לעניין המאנס את הבתולה), דבמקום שאין מגרשין רק מרצון האשה, אין צריך לכתוב כתובה, אם כן בזמן הזה במדינות אלו, שאין מגרשין בעל כרחיה של אשה משום חרם רבינו גרשום, וכמו שיתבאר לקמן סימן קי"ט, היה אפשר להקל בכתיבת הכתובה, אבל אין המנהג כן ואין לשנות (כל זה ד"ע)."

ע"ש בח"מ (ס"ק יח) וב"ש (ס"ק יא) שכתבו לחלק בין איסור תורה שלא יוכל לשלחה כל ימיו לאיסור חדר"ג.

ואכן הטור (סי' קיח) וז"ל:

"מי שהיא תובעת לבעלה לגרשה ויצאו הגירושין ממנה אין לה מן הדין לגבות זולתו מה שהיא טוענת ויתברר מסכום נדוניתה ... בענין כזה אמרו חכמינו ז"ל (כתובות נד) כי כתב לה אדעתא למיקם קמיה אדעתא למיפק ולמיסב לא כתב לה ... ואם תבע הוא הגירושין אינו יכול לגרשה אלא לרצונה או לאחר שיפרע לה כל סכום כתובתה עיקר ונדוניא ותוספת ומתנת כתובתה ..."

ע"ש שהאריך.

ומבואר מדברי הטור שכל שהאשה תובעת כתובתה ויצאו הגירושין ממנה הפסידה כתובתה ותוספת כתובתה, אבל מה שהכניסה לו נוטלת. וכן מבואר מסוף דבריו שכתב שאם האיש תבע גירושין אזי ישלם כל סכום כתובתה עיקר ונדוניא. והדברים ברורים ומוכחים מדברי הטור.

וכן האריך בביאור דברי הטור הגר"א לביא בספרו עטרת דבורה (סי' לו) ובפס"ד (1052580/5), והביא שכ"כ בשו"ת פני יצחק (ח"ב ד"ב ע"ד), ובשו"ת פרי האדמה (הלכות גירושין פרק ט), ובספר חק ומשפט (סי' קפה), קחנו משם. ומ"ש בשורת הדין (כרך ועמ' רפו) שכוונת הטור שאשה שתובעת גירושין והגירושין יצאו ממנה שאין לה מתנות אבל תוספת יש לה, מתוך דברי הטור לא משמע כן.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ולכן חובה עלינו לברר האם הגירושין יצאו ממנה ואין לה כתובה או שמא הגירושין יצאו ממנו ויש לה כתובה ותוספת כתובה.

אלא שבנדון דידן אנו לא יודעים ולא נוכל לדעת מי הוא הגורם לריב ומדון שהיה ביניהם, האיש אומר שהאישה התאכזרה לו ולילדיו. והאשה אומרת שנהגה בהם במידת הסבירות, הגם שלדבריה ניסתה בכל מאודה לערב גורמים במשפחה ולהשכין שלום בית ביניהם, אולם האיש עמד בסרבנותו בכל תוקף וכפי הנראה כבר רמה טורא ביניהם, והשנאה העמיקה שורשים.

בעיון בכתבי הטענות ובפרוטוקול הדיונים אנו מתרשמים שהאשה לא טוענת נגד האיש טענות משמעותיות על מהלך החיים המשותפים שיש בהם עילה לתבוע גירושין, ואדרבה, האשה אמרה שעד הזמן שהודיע לה שרוצה לעזוב את הבית הכל היה בסדר, יעוין בפרוטוקול (מיום 24.10.19 שורה 24-38) שהאישה אומרת:

”בתחילת הנישואין הכל היה בסדר, לפני שהוא עזב את הבית היו ויכוחים וכל מיני דברים שהשפיעו... בטח היו יחסים בזמן האחרון הוא ישן איתי... התחננתי [שלא יעזוב] כי אני אוהבת את הבן אדם... כשהיה מריבות הסוף קודם שעזב הוא ניסה שלוש פעמים לעזוב ואני עצרתי אותו”.

יש עוד דיבורים מעין אלו במהלך הדיונים. המשתמע מדבריה שאדרבה היא מאוד רצתה אותו, והאיש הוא 'שדחף' לגירושין, כשלטענתו האשה התאכזרה לו ולילדיו ועוד דיבורים מאוד קשים על התנהלותה של האשה במשך חיי הנישואים שלהם. נזכיר ציטוטים מטענות האיש מהפרוטוקול (תאריך 16.1.20 שורה 44-56):

”יש הקלטות שהיא צועקת עלי ונלחמת איתי ומשפילה אותי ואת ילדי שלא יכולתי לסבול את ההתייחסות הזו, היא אשה שאי אפשר להבין כמה רוע יש באשה הזו... מרגע ששמתי לה את הטבעת ביד... היא רק מיררה לי את חיי רק עשתה את כל הדברים בצורה הכי אי אפשר לתאר את השגעון שהיא יכולה לשגע בן אדם”

ועוד רבות.

כאשר אנו באים לבחון את האם הגירושין יצאו ממנה או ממנו, אי אפשר להסתכל האם האשה ביקשה שלום בית ולכן הגירושין לא יצאו ממנה, עלינו לדעת מה הרקע שהביא לגירושין. וכי יעלה על הדעת שבעל בבוגד באשתו והאשה תובע גירושין שלא מגיע לה כתובה בגלל שהגירושין באו ממנה, מוטל עלינו לבחון מה המניעה לתביעת הגירושין האם מעשיו של האיש או מעשיה של האשה. וכן מבואר בדברי הגרי”ש אלישיב זצ”ל (פד”ר כרך ח עמ’ 278).

ולכן בנדון דידן שאין לנו כלים לבחון זאת, ואדרבה מבחינה מעמיקה של טענות הצדדים ניתן להבין שהתנהגות האיש הייתה סבירה והטענות על האשה מרקיעות שחקים, וקשה לומר שהאשה תובעת גירושין “והגירושין לא יצאו ממנה”.

ומה שרמזה האשה אולי יש לו מי שהיא אחרת, דבריה נאמרו כהשערה בעלמא ולא הוכחו בשום צד. ואדרבה האיש הכחיש את הדברים מכל וכל, יעוין בפרוטוקול (מתאריך 24.10.19 שורה 86): “לא בגדתי לא באשה הראשונה ולא בה אני לא אדם בוגדני, אין לי שום דבר ולא היה לי שום דבר”

ולפי דברינו עולה לנו עוד ספק לעצם חיוב הכתובה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

סך הכתובה מופרז

כידוע וכפי שהביא עמיתי הגר"י לרנר שליט"א, דעת גדולי הפוסקים ששטר כתובה הוא ככל התחייבות והבעל לא יכול לטעון לא הבנתי מה שכתוב בו או לא התכוונתי באמת רק לכבוד וכו'. אולם אין הנדון דומה לראיה, יש הבדל אם הבעל בזמן שהתחייב על הכתובה במעמד חברתי סביר, ויכול בכל דרך שהיא לעמוד בהתחייבותו, או שהבעל הוא משכבה סוציו - אקונומית חלשה, במקרה כזה יש לנו כעין אנן סהדי שלא התכוון להתחייב, וכמי שמכריז בזמן שהוא חותם על הכתובה שהוא חותם לכבוד. אין לקבוע זאת כמסורות, וודאי שכל מקרה צריך להבחן לגופו לאורכו ולרוחבו, ולקחת את המסקנה כשיקול בחיוב הכתובה.

כפי שעלה בדיונים הרקע של האיש הוא שאביו והאחים שלו דרי רחוב ונרקומנים (פרוטוקול 2-ש-230), כאשר הכיר את האשה היה גר אצל אח שלו והאשה הכניסה אותו לביתו (פרוטוקול 2-ש-96), האיש עובד במאפיה כאופה לחם, גרוש מנישואים ראשונים, ולו שלושה ילדים קטנים בני 10, 12, 13 והוא משלם מזונות ילדים בסך 3,700 ש"ח וגר כיום במחסן במאפיה.

סוף דבר

לא מקובלת עלינו טענתו של האיש שלא ידע מהמחלה של האישה במהלך חיי הנישואין, אולם מאידך יש ספק גדול ממי יצאו הגירושין, וכפי שהוכחנו יש לאישה חלק גדול בכך, אין בכך כדי להאשים את האישה בכל, אבל התביעה לשלום בית לא מחפה על טענותיו הקשות של האיש כנגד האישה כאשר האישה לא מאשימה אותו בשום דבר באופן אישי. ובנוסף יש לצרף את סכום הכתובה שהוא מופרז ביחס למצבו של האיש בזמן החתונה, ויש לצרף את מכלול השיקולים כאשר אנו פוסקים ועלינו לפשר ביניהם.

לכן גם אני מצטרף לדעתו של אב"ד הגר"י שחור שליט"א שבמקרה דנן אין לחייב את האיש את כל סך הכתובה, אך לדעתי יש לחייבו 180,000 ש"ח וכפי שביררתי כך דעתם של חלק מדייני בית הדין הגדול לחייב סכום זה כפשרה הקרובה לדין.

מתווה התשלומים כדלקמן:

האיש ישלם לאישה כל חודש סך 1,000 ש"ח.

בהגיע הבן י. לגיל 18, אז יופחתו מזונות האב, הוא יוסיף לתשלום לאשה עוד 1,000 ש"ח ובסה"כ 2,000 ש"ח בכל חודש.

הרב ירון נבון

לאור כל האמור לעיל פוסק בית הדין כפי הדעה האמצעית כדלהלן:

א. הבעל לשעבר ישלם לאשה בגין הכתובה סך של 180,000 ש"ח.

ב. סכום זה ישלם הבעל לשעבר, בתשלומים כדלהלן:

הבעל לשעבר ישלם לאישה החל מהיום כל חודש סך 1,000 ש"ח.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

החל מתאריך 13.6.2023 הבעל לשעבר ישלם לאישה סך של 2,000 ש"ח בכל חודש עד לגמר פירעון חיובו הכספי.

מותר לפרסם פסק דין זה לאחר השמטת השמות ופרטים מזהים.

ניתן ביום כ"ג בסיון התש"פ (15.06.2020).

הרב ירון נבון

הרב יאיר לרנר

הרב יהודה שחור – אב"ד